איכא דאמרי, רבה בר רב הונא גופיה אישתי בקנישקנין: **מתני'** יין נסך אסור [א]ואוסר בכל שהוא. יין ביין ומים במים בכל שהוא, [ב]יין במים ומים ביין בנותן טעם. זה הכלל, מין במינו במשהו, ושלא במינו בנותן טעם: **גמ'** כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן, המערה יין נסך מחבית לבור, אפילו כל היום כולו, ראשון ראשון בטל. תנן, יין נסך אסור ואוסר בכל שהוא; מאי לאו דקא נפיל איסורא לגו היתרא. [ג]לא, דקא נפיל היתרא לגו איסורא. תא שמע, יין במים בנותן טעם; מאי לאו דקא נפיל חמרא דאיסורא למיא דהיתרא. [ד]לא, דקא נפיל חמרא דהיתרא למיא דאיסורא. ומדרישא במיא דאיסורא סיפא נמי במיא דאיסורא, וקתני סיפא מים ביין בנותן טעם. אמר לך רב דימי, כולה מתניתין היתרא לגו איסורא, ורישא דקא נפיל חמרא דהיתרא למיא דאיסורא, סיפא דקא נפיל מיא דהיתרא לחמרא דאיסורא. כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן, [ה]המערה יין נסך מצרצור קטן לבור, אפילו כל היום כולו, ראשון ראשון בטל. ודוקא צרצור קטן דלא נפיש עמודיה, [ו]אבל חבית דנפיש עמודיה לא. כי אתא רבין אמר רבי יוחנן, [ז]יין נסך שנפל לבור, ונפל שם קיתון של מים, רואין את ההיתר כאילו אינו, והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו. כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן, [ח]לא שנו אלא שנפל קיתון של מים תחלה, אבל לא נפל שם קיתון של מים תחלה, [א)]מצא מין את מינו וניעור. איכא דמתני לה אמתניתין, יין ביין כל שהוא, אמר[א)] רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן, לא שנו אלא שלא נפל שם קיתון של מים, אבל נפל שם קיתון של מים, רואין את ההיתר כאילו אינו, והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו. מאי איכא בין לדמתני לה אמתניתין בין לדמתני לה אדרבין. מאן דמתני לה אמתניתין לא בעי תחלה, ומאן דמתני לה אדרבין בעי תחלה. **איתמר**, יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים, אמר

רש"י

מתני' ומים במים כו'. מים שנתנסכו לעבודה זרה נפלו במים דהיתר: **גמ'** ראשון ראשון. שנפל: בטיל. (א) ביין כשר שבבור ומותר בהנאה. והאי דקתני לקמן (דף עד.) 'יין נסך שנפל בבור, כולו אסור', מוקי לה כשנפל בחבית גדולה ונשברה ונפל כולו כאחד: לגו היתירא. ולא אמרינן קמא קמא בטיל ליה ברוב: היתירא לגו איסורא. דקמא קמא דהיתירא בטיל ליה: ה"ג (ב) יין במים בנותן טעם, מאי לאו חמרא דאיסורא לגו מיא דהיתירא. וקתני מכי יהיב טעמא בחמרא מיתסר: ה"ג לא, חמרא דהיתירא בגו מיא דאיסורא. ואשמעינן דכל כמה דיהבי מיא טעמא בחמרא איתסר עד שיבטל טעם היין את טעם המים, וכגון דנפיל כוליה כחדא, דלא אפשר למיא דאיסורא לבטיל (ג): ה"ג ומדרישא מיא דאיסורא סיפא נמי מיא דאיסורא, וקתני סיפא מים ביין בנותן טעם. אלמא איסורא בגו היתירא, אע"ג דרובא דהיתירא, לא אמרינן קמא קמא בטל: אמר לך רב דימי כולה מתניתין היתירא בגו איסורא. ורישא מיא דאיסורא, וסיפא מיא דהיתירא. ואין הלכה כרב דימי, שהרי בא רב יצחק והחמיר, בא רבין והחמיר, ולקמן[ב] פסקינן יין נסך במינו במשהו: צרצור קטן גרסינן. והוא פך קטן. ובעירובין לגבי בגדים בפרק אחרון (דף קג:) גרסינן 'צלצול קטן', והוא קשר של משי: רואין את ההיתר כאילו אינו. ולא אמרינן הרי נאסר כל היין ורבה היין על המים דהא הוי חמרא רובא, אלא באיסור שנפל גרידא משערינן ואיכא מיא רובא. אלמא פליג רבין אדרב דימי, ואשמעינן דמיא הוא דמבטל חמרא אבל חמרא לא מבטל חמרא: תחלה. קודם יין נסך, דכי נפל יין נסך אשכחוה מיא ובטלוה: מצא מין את מינו לבסוף[ג] וניעור. כלומר, נתחזק ונתוסף איסורו ורבה יין על המים, ולשון ניעור [ג)]'כאיש אשר יעור משנתו', כמו [ד]'הניעור בלילה', וכל היכא דתני 'מצא מין את מינו וניעור' היינו פירושא. ויש שמפרשין 'וניעור' נוער מתורתו ראשונה ונדבק בחבירו ונתחזק, וא"כ 'נוער'[ה] מיבעי ליה: ואיכא דמתני. להא דרב שמואל בר יהודה אמתניתין: מאן דמתני לה אמתניתין לא בעי תחלה. ואפילו נפל קיתון לבסוף סבירא ליה דמבטלין מים את האיסור: ומאן דמתני אמילתיה דרבין בעי תחלה. דאי לאו תחלה אתא לאשמועינן מאי קמשמע לן, הא רבין נמי הכי קאמר:

תוספות

איכא דאמרי רבה בר רב הונא גופיה אישתי בקנישקנין. תימה, היאך היה שותה בקנישקנין, נהי דלא הוי חיבור, מ"מ היה לו לחוש דלמא פסיק קדיס ברישא עובד כוכבים. ופירש ר"ח[ד] דלא מיירי עם העובד כוכבים, אלא שהיה שותה עם ישראל בקנישקנין. וא"ת, אם כן מאי קא משמע לן. יש לומר דקא משמע לן דלא מיתסר בזמן הזה משום שמחה[ה], לאפוקי ממאן דאסר במסכת שבת לשתות בקנישקנין בזמן הזה, פרק במה אשה (דף סב: ע"ש היטב):

יין ביין ומים במים במשהו. פירש ר"ת[ו], דדוקא יין נסך ממש שנתנסך לעבודה זרה הוא דהוי במשהו, אבל סתם יינם בששים. וכן מגע עובד כוכבים[ו] (ד) במים מיירי במים שידוע שנתנסכו לעבודה זרה, דאי בסתם מים ליכא איסור, דכוותיה קתני יין שידוע שנתנסך לעבודה זרה, אבל סתם יינם הוי בששים אפילו מין במינו כמו כל איסורין שבתורה. והיא דאגרדמים עובד כוכבים דקאמר עלה בתוספתא[ז] שטיפת יין אוסרת במשהו אע"ג דלא הוו ודאי נסך, איכא למימר דאתיא כרבי יהודה דאמר מין במינו אפילו באלף לא בטיל אפילו בשאר איסורין[ח]. **ועוד אומר ר"י**, דאפילו אם נסך לומר דסתם יינם במשהו, אפ"ה הוי סתם יינם בזמן הזה בששים, ודוקא בימי התנאים והאמוראים שהיו בקיאים הגוים בטיב עבודה זרה, דאז שייכא ניסוך, החמירו בסתם יינם לאסרו כמו יין נסך ממש, הלכך לענין ביטול כשאר איסורין דמי ובטל בששים כמו שאר איסורין:

כי אתא רב דימי א"ר יוחנן המערה יין נסך מחבית לבור, אפילו כל היום כולו, ראשון ראשון בטל. פירוש, אפילו מתרבה היין נסך לבסוף, מ"מ אמרינן ראשון ראשון בטל. משמע הכא דרב דימי סבר קמא קמא בטיל. ותימה, דבבכורות פרק הלוקח (דף כב.) אמרינן 'הלוקח ליר מעם הארץ משיקו במים וטהור, ממה נפשך, אי רובא מיא נינהו הא עביד ליה השקה, ואי רובא ליר, ליר לא בר קבולי טומאה היא', פירוש ומיעוט מיא דאית ליה בטלי, דליר הוא רוב; ומסיק עלה 'לא שנו אלא לטבול בהן פתו, אבל לקדירה לא, דמצא מין את מינו וניעור', ולא אמר קמא קמא בטיל, ורב דימי קאמר לה להא שמעתא התם. ועוד קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן, דבשמעתין א"ר יוחנן ראשון ראשון בטל, ובנדרים (דף נז:) א"ר יוחנן גידולין[ט] של תרומה שגדלו ורבו גידוליו על עקרו אסור אפילו לכהן לאכלן משום טבל, ולא אמרינן ראשון ראשון בטיל. **וי"ל**, דבשמעתין נמי דקאמר ראשון ראשון בטיל, [ס]היינו עד (שיפול[ח]) שם כל כך מן היין נסך בין הכל שלא יהא בהיתר ששים, אבל אם נפל כל כך מן הנסך לסירוגין בין הכל שאין בהיתר ששים כדי לבטלו אסור, משום דמצא מין את מינו וניעור. ותדע שכן הוא, דאי לא תימא הכי, וכי אם היה אדם מערה חלב בקדירה של היתר מעט מעט בסירוגין עד שנתרבה החלב לבסוף כל כך שהיה בו בנותן טעם לקדירה, וכי תעלה על דעתך שהוא מותר משום קמא קמא בטיל, אלא ודאי לא אמרינן קמא קמא בטיל כיון שיש כל כך מן האיסור לבסוף שהוא נותן טעם. **ואם תאמר**, כיון דעד ששים קאמר כדפרישית, אם כן [ס]מה חידוש הוא זה לאשמועינן שיהא בטל עד ששים. וי"ל דאתא לאשמועינן, דאף על גב דקתני מתניתין יין ביין במשהו, דלא מיירי באיסורא לגו היתירא אלא מיירי בהיתירא לגו איסורא. **ואם תאמר**, ולפירוש רש"י דפירש קמא קמא בטיל אפילו אין בו ששים, הא אסרינן במתניתין (דף עד.) יין נסך שנפל לבור (ה). וי"ל דנפל בפעם אחת בקילוח אחד, דלא אמרינן קמא קמא בטיל, אבל הכא שנפל טיפה אחר טיפה מותר משום דאמרינן קמא קמא בטיל[ח]:

ת"ש יין במים בנותן טעם, מאי לאו דקנפיל חמרא דאיסורא לגו מיא דהיתירא. וקאמר דלא אמרינן קמא קמא בטיל, וקשיא לרבי יוחנן. וא"ת ומאי קושיא, האמרינן לעיל דלא אמרינן קמא קמא בטיל כי אם עד ששים, וא"כ שפיר קאמר דאוסר בנותן טעם, דהיינו כי ליכא ששים. וי"ל דהכי פריך, מאי לאו דקנפיל לגו היתירא, ומדהא סיפא מיירי באיסורא לגו היתירא, רישא נמי דקתני יין ביין במשהו מיירי בכי האי גוונא דנפל איסורא לגו היתירא, וקתני במשהו, וקשיא לרב דימי א"ר יוחנן: **ודוקא** צרצור קטן דלא נפיש עמודיה, אבל חבית דנפיש עמודיה לא. פירש ר"י ד"ה רב דימי דאמר בחבית, דוקא נקט חבית, אבל גיגית דנפיש עמודיה טפי מחבית לא אמרינן קמא קמא בטיל[ט]:

רואין ההיתר כאילו אינו כו'. רבין אתא לאפלוגי אדרב דימי, דאשמעינן דוקא מיא מבטלי חמרא אבל חמרא לא מבטל חמרא. ופירש הקונטרס דאין הלכה כרב דימי, שהרי אחר רב דימי בא רב יצחק והחמיר ובא רבין והחמיר. ולא נראה טעם זה, דאדרבה היה לנו לפסוק בשל סופרים כדברי המיקל, והיינו כרב דימי דמיקל טפי מכולהו. מ"מ נראה דהלכה כרבין ולא כרב דימי, ולא מטעמיה דרש"י, אלא משום דרבין בר סמכא הוא טפי, כדאיתא ביבמות פרק הבא על יבמתו (דף סד:):

חזקיה

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [עירובין ט. בכורות כב. כג.], ב) ע"ב, ג) [זכריה ד א], ד) [אבות פ"ג מ"ד], ה) ספר הישר ס"ס תעא, ו) [פרק ח סה"ב], ז) ע"ע ספר התרומה סי' קסח, ח) [וע"ע תוס' שבת סה: ד"ה שמא ותוס' ב"ק ק: ד"ה אומר ותוס' חולין פז: סד"ה רואין אותו], ט) [עי' תוס' יומא נז: ד"ה עירה ותוס' מנחות כב. ד"ה הדבר].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ראשון וכו' בטיל ברוב ביין וכו' כשנפל חבית גדולה שנשברה ונפל: (ב) ד"ה ה"ג יין וכו' מאי לאו וכו' יהיב טעמא חמרא במיא מיתסר כצ"ל והד"א: (ג) ד"ה ה"ג לא וכו' לבטיל טעמא דחמרא הס"ד: (ד) תוס' ד"ה יין וכו' וכן מגע עובד כוכבים דומיא במים דמיירי במים: (ה) ד"ה כי אתא וכו' שנפל לבור כולו אסור בהנאה וי"ל דנפל בפעם:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כי וכו' היינו עד שיפול שם. עיין שבת דף סה ע"ב תוס' ד"ה שמא ועיין ברכות דף כה ע"ב ברש"י ד"ה אבל וביומא דף נז ע"ב תוס' ד"ה עירה: בא"ד מה חידוש הוא זה. לא זכיתי להבין הא החידוש הוא אף דאילו נפל בבת אחת לא מהני ס' בהיתר מ"מ בנפל בקלוח אמרי' קמא קמא בטלי ואי דקושייתם מה הפרש בזה ובבת אחת נמי לבטול בס' דמ"ם משהו קטן למשהו גדול הו"ל להקשות בפשיטות דלמאי צריכים לס' קמא קמא בטיל הא אף אם תצטרף לכל הנפילה ליפתרי דהוי ס' וגם אמאי אומר רי"ל אבל חביות לא וזה לא יתישב בתירוצם וצ"ע:

הגהות וציונים

א] ראשונים וכת"י **כי אתא** רב שמואל בר יהודה: ב] תיבה ואין לא אין לה ביאור ובדרין ליתא וע"ש (רש"ש), וכצ"ל לבדו: ג] בכת"י וא"כ ננער: ד] נדצ"ל הר"ר מנחם (ע"פ תוס' רבינו יהודה ותלמידי רבינו יונה וגליון כת"י ספרדי של הגמרא): ה] אולי צ"ל תענוג (רש"ש): ו] וכן מים במים מיירי במים שידוע שנתנסכו כצ"ל. ר"מ (גליון). וכעי"ז הגיה החת"ס "וכן משמע שהרי במים מיירי במים שידוע שנתנסכו": ז] ע"ש ושם איתא **בצלים** של תרומה (גליון): ח] צ"ל **שלא יפול**] (גליון):

מסכת טהרות
פרק ג' משנה ד'

כביצה אוכלין שהניחן בחמה ונתמעטו, וכן כזית מן המת, וכזית מן הנבלה, וכעדשה מן השרץ, כזית פגול, וכזית נותר, כזית חלב, הרי אלו טהורים, ואין חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא. הניחן בגשמים ונתפחו, טמאין, וחייבין עליהם משום פגול נותר וטמא:

עין משפט נר מצוה

קכו א מיי' פט"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה כח ופט"ז הלכה ו סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סימן קלד סעיף א:
קכז ב מיי' שם הלכה ל טוש"ע שם סעיף ג:
קכח ג ד ה מיי' שם הלכה כח טוש"ע שם סעיף א:
קכט ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף א:
קל ז ח מיי' שם הלכה לא טוש"ע שם סעיף ד:

ליקוטי רש"י

וניעור. נתחזק על ידי מינו וניעור מצנתו שהיה בתחלה בטל אלא שאין מינו ודוגמתו בבכורות (כב.). טומאה שנבלה וחזרה וניעורה [עירובין ט.].

הוקדש לעילוי נשמת הר"ר דוד הניך ז"ל ב"ר זלמן לייב ז"ל נלב"ע ו' אלול תשס"ב